

На основу члана 16. и 61. Закона о управи („Службени гласник БиХ“ број: 32/02 и 102/09), а у складу са чланом 14. Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ број: 39/2009, генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, доноси

Правилник
о
успостављању захтјева за аутоматске системе за размјену података о лету
у сврху најаве, координације и трансфера летова
између јединица контроле летења

Члан 1.
(Предмет и примјена)

(1) Предмет овог Правилника је успостављање захтјева за аутоматску размјену података о лету у сврху најаве, координације и трансфера летова између јединица контроле летења и за потребе цивилно-војне координације..

(2) Овај Правилник примјењује се на:

а) системе за обраду података о лету који се употребљавају у јединицама контроле летења које пружају услуге општем ваздушном саобраћају;

б) системе за размјену података о лету који служе за подршку у процедурама координације између јединица ваздухопловних служби и надлежних војних јединица;

(3) Овај Правилник се не примјењује на размјену података о лету између јединица контроле летења које посједују системе за обраду података о лету дефинисане у ставу (2) овог члана, јер су поменути подаци синхронизовани коришћењем заједничког система.

Члан 2.
(Примјењивост)

Овим Правилником примјењују се сљедеће одредбе Додатка I уз овај Правилник:

а) Чланови од 1 – 10

б) Анекси од I – V.

Члан 3. (Дефиниције)

- (1) За потребе овог Правилника користе се дефиниције које су садржане у Додатку I Правилника о којим се успоставља оквир за стварање јединственог европског неба („Службени гласник БиХ“ број 45/10).
- (2) Додатне дефиниције коришћење у овом Правилнику имају следеће значење:
- а) **најава** - предаја података јединице која предаје ваздухоплов са циљем да се ажурирају подаци у систему јединице која прима ваздухоплов, као припрема за координацију;
 - б) **координација** -садејство између јединица контроле летења код којих планирани лет прелази заједничку границу како би се осигурала безбједност лета;
 - ц) **јединица контроле летења** (у даљем тексту *јединица КЛ*) - може значити Обласна контрола летења, Прилазна контрола летења или Аеродромска контрола летења;
 - д) **цивилно-војна координација** - координација између цивилних и војних служби овлашћених да доносе одлуке и уговарају начин рада;
 - е) **систем за аутоматску обраду података о лету** - дио система ваздухопловних служби који прима, аутоматски обрађује и дистрибуира на радна мјеста контроле летења податке из плана лета и друге придружене поруке;
 - ф) **јединица ваздухопловних служби** (у даљем тексту *јединица КЛ*) - јединица, цивилна или војна, одговорна за пружање услуга у ваздушном саобраћају;
 - г) **војна јединица контроле летења** - било која фиксна или покретна војна јединица за прихват и отпрему војног ваздушног саобраћаја и/или обављање других активности специфичне природе које захтијевају преузимање или рестрикцију ваздушног простора;
 - х) **предајна јединица** - јединица контроле летења у процесу трансфера надлежности за пружање услуге контроле летења наредној јединици КЛ дуж ваздушног пута ваздухоплова;
 - и) **пријемна јединица** - јединица контроле летења која прима податке;
 - ј) **граница** - бочна или вертикална равна која разграничава ваздушни простор у коме једна јединица КЛ пружа услуге контроле летења;
 - к) **обласна контрола летења** (у даљем тексту *ОКЛ*) - јединица основана да објезбједи контролу летења ваздухопловима у контролисаним областима под њеном одговорношћу;
 - л) **радно мјесто** - опрема и технички уређаји на којима члан особља службе контроле летења обавља своје радне задатке;

- м) **план лета** - специфична информација намијењена јединицама службе контроле летења која се односи на намјеравани лет или дио лета ваздухоплова;
- н) **упозорење** - порука приказана на радном мјесту када није успио процес аутоматске координације;
- о) **предвиђени подаци** - подаци о тачки координације, предвиђеном времену и очекиваном нивоу лета ваздухоплова на тачки координације;
- п) **секундарни надзорни радар** (*у даљем тексту SSR*) - систем надзорних радара који користи предајнике или пријемнике и транспондере;
- р) **споразум о координацији** - споразум између двије сусједне јединице КЛ којим се одређује начин на који се координира одговорност и обавезе;
- с) **тачка примопредаје надлежности** - тачка на ваздушном путу ваздухоплова на којој се надлежност за пружање услуге контроле летења предаје сљедећој јединици КЛ;
- т) **подаци из координације** - подаци од значаја за оперативно особље у вези са процесом најаве, координације и трансфера летова и у вези са цивилно-војном координацијом;
- у) **примопредајни ниво лета** - ниво лета договорен током координације уколико је ваздухоплов у хоризонталном лету, односно одобрени ниво лета ка којем се ваздухоплов пење или понире на тачки координације;
- в) **прихватна јединица** - наредна јединица контроле летења која преузима надлежност над ваздухопловом;
- з) **тачка координације** (*у даљем тексту ТК*) - тачка на или у близини границе коју користе јединице КЛ и на коју се позивају у процесу координације;
- аа) **обавјештена јединица** - јединица КЛ која је примила податке из најаве;
- бб) **корелација** - процес повезивања података из плана лета и радарске позиције тог истог лета;
- цц) **ослободити** - овлашћење које даје контролор који предаје ваздухоплов контролору који га прихвата на тачки трансфера за издавање инструкција ваздухоплову прије преласка тачке трансфера;
- дд) **расположивост** - степен на коме је систем или компонента система оперативана и доступна за употребу;
- ее) **поузданост** - вјероватноћа са којом инсталације на земљи раде у оквирима прописаних толеранција.

(3) Изузетно од става (1) овог правилника појмови „Заједница“, „право Заједнице“, „Уговор о оснивању Европске заједнице“ и „Службени лист Европске уније“, „аеродром заједнице“ и држава чланица“ из Додатка I овог Правилника, читају се у складу са тачкама 2. и 3. Додатка II ЕСАА споразума.

(4) У смислу овог Правилника појмови „национална ваздухопловна власт“ („national aviation authority“) и „национална надлежна власт“ („national competent authority“) из Додатка I овог правилника читају се као „Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине“

**Члан 4.
(Додаци)**

(1) Додатак I уз овај Правилник чини његов саставни дио.

(2) Додатак I из става (1) овог члана чини Уредба Европске комисије од 6. Јула 2006. године (ЕС) број. 1032/2006 о успостављању захтјева за аутоматске системе за размјену података о лету у сврху најаве, координације и трансфера летова између јединица контроле летења (текст од значаја за ЕЕА).

**Члан 5
(Надлежност за провођење)**

За провођење овог Правилника и Додатка I, који чини саставни дио овог Правилника надлежна је Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (BHDSA). BHDSA је надлежна за спровођење Правилника на основу Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“ број 39/09) и одредби овог Правилника.

**Члан 6.
(Тумачење нејасноћа)**

У случају нејасноћа у тумачењу и недостатака одредби овога Правилника мјеродаван је текст Уредбе Европске комисије (ЕС) 1032/2006 на енглеском језику, како је објављен у Службеном гласнику Европске Уније.

**Члан 7.
(Ступање на снагу)**

(1) Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“.

Број: 1-3-02-2-1327-1/10
Бања Лука, 07. септембар 2010. године

**Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с.р.**

Додатак 1

РЕГУЛАТИВА ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ (ЕК) БР.1032/2006

од 6 јула 2006

о успостављању захтјева за аутоматске системе за размјену података о лету у сврху најаве, координације и трансфера летова између јединица контроле летења

(текст од значаја за *ЕЕА*)

КОМИСИЈА ЕВРОПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ,

Имајући у виду Уговор о оснивању Европске Заједнице,
Имајући у виду Регулативу (ЕК) бр.552/2004 Европског Парламента и Савјета од 10.марта 2004 о интероперабилности Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (Регулатива о интероперабилности (1), и посебно њен Члан .3 (1),

Имајући у виду Регулативу (ЕК) бр.549/2004 Европског Парламента и Савјета од 10.марта 2004 о успостављању основа за стварање јединственог европског неба (Регулатива о основама) (2), и посебно њен Члан.8 (2),
С обзиром на то да:

(1) Управљање ваздушним саобраћајем захтјева сигурне и ефикасне механизме за најаву, координисање и трансфер летова између јединица контроле летења. Увођење оваквих механизма у оквирима Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем захтјева аутоматску размјену података између система за обраду података о лету. Испитивање тренутне ситуације у Заједници показало је да ови механизми у неким државама чланицама још нису достигли задовољавајући ниво и да захтјева даље унапређивање.

Због тога је неопходно дефинисати захтјеве за системе за обраду података о лету који поштују интероперабилност, перформансе и квалитет услуге при размјени поменутих података.

(2) је Европска организација за безбједност ваздухопловне навигације (EUROCONTROL) добила налог у складу са Чланом 8 Регулative (ЕК) бр.549/2004 да разради захтјеве за аутоматске системе за размјену података о лету у сврху најаве, координације и трансфера летова. Ова Регулатива је заснована на извјештају по обављеном налогу од 31. марта 2005.

(3) су Стандарди EUROCONTROL за мрежну размјену података прикључени Регулативи Европске Комисије број 2082/2000 од 6.септембра 2000 којом се ови стандарди усвајају и допуњују Директиву 97/15/ЕК као и Директиву Савјета 93/65/ЕЕС (3), чиме постају обавезујући у оквиру Заједнице при набавци нових система за обраду података о лету. Пошто је Регулатива (ЕК) бр. 2082/2000 престала да важи 20. октобра 2005, неопходно је ажурирати законодавство Заједнице како би се осигурала досљедност релевантних регулаторних одредби.

(4) Ова Регулатива не би требало да се односи на војне поступке и обуку као што је наведено у Члану 1 (2) Регулative (ЕК) бр.549/2004.

(5) У ставу држава чланица о војним питањима у вези са јединственим европским небом (4), државе чланице се обавезују да међусобно сарађују, узимајући у обзир националне војне захтјеве, тако да је концепт флексибилног коришћења ваздушног простора потпуно и усаглашено примјењен у свим државама чланицама и од стране свих корисника ваздушног простора.

Службени гласник БиХ број 79/10 од 27.09.2010.

(6) Примјена концепта флексибилног коришћења ваздушног простора као што је дефинисано у Члану 2. (22) Регулative (ЕК) бр.549/2004, захтјева успостављање система за правовремену размјену података о лету између цивилних и војних јединица контроле летења.

(7) Аутоматизовани поступци у вези са најавом и почетном координацијом морали би бити уведени у центрима обласне контроле летења чиме би се одговарајуће информације о лету објезбједиле и пријемним и предајним јединицама и потпомогла координација планираног трансфера летова. Ови поступци су зацртани као дио стандарда у Регулative (ЕК) број 2082/2000 и требало би да буду примјењени од дана ступања на снагу ове Регулative.

(8) Информације о лету пренијете у току процеса почетне координације требало би да буду константно ажуриране. Зато би аутоматизовани процеси требало да буду прогресивно увођени да би се омогућила ревизија информација о летовима већ укљученим у процес почетне координације или раскидање координације када јединица која прима није више заинтересована за лет.

(9) Осим центара обласне контроле летења, и друге јединице контроле летења могу имати корист од увођења аутоматизованих процеса за најаву, почетну координацију, ревизију координације и раскидање координације летова. Ако то изабере, потреба за интероперабилношћу Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (у даљем тексту ЕАТМН) значи да оне морају да задовоље исте захтјеве као и центри Обласне контроле.

(10) Правовремена размјена података о лету између цивилних и војних контрола летења требало би да се ослони на постепено успостављање аутоматизованих процеса. Први корак би био увођење преноса основних података о лету између цивилних и војних јединица, као и могућност да се по захтјеву, ти подаци ажурирају.

(11) Дефинисани су и додатни аутоматизовани процеси који ће убудуће појачати координацију између јединица контроле летења или између јединица ваздухопловних служби и војних јединица контроле летења. Ако су изабрале да примјене додатне аутоматизоване процесе, потреба за интероперабилности ЕАТМН значи да морају да примјене усаглашене захтјеве за ове процесе.

(12) Увођење ове Регулative би објезбједило даљи развој и постизање вишег нивоа интероперабилности.

(13) Са намјером да се одрже или појачају постојећи нивои безбједностиу раду, од држава чланица би могло да се захтјева да објезбједи да заинтересоване стране надзиру процјену безбједности, која укључује идентификацију опасности, процјену ризика и процес ублажавања посљедица ризика. Хармонизовано увођење поменутих процеса у системе покривене овом Регулativeм захтјева обавезујуће специфичне безбједносне захтјеве за интероперабилност, перформансе и квалитет услуге.

(14) У складу са Чланом 3. (3) (д) Регулative (ЕК) број.552/2004, правила увођења би требало да опишу специфичне процедуре које треба употријевити како за оцену једнообразности или прилагодљивости саставних дијелова тако и за верификацију система.

(15) У складу са Члан. 10 (1) и (2) Регулative (ЕК) бр.552/2004, датуми примјене прелазних уговора могу бити одређени одговарајућим правилима за увођење интероперабилности.

Службени гласник БиХ број 79/10 од 27.09.2010.

(16) Извршиоцима и службама ваздухопловне навигације би требало омогућити извјесан вријемени период да развију нове саставне дијелове и системе у складу са новим техничким захтјевима.

(17) Мјере које се односе на напријед наведено, а садржане су у овој Регулативи, у складу су са ставом Комитета за јединствено европско небо основаним Чланом 5 Регулативе (ЕК) бр.549/2004,

УСВОЈИЛА ЈЕ СЉЕДЕЋУ РЕГУЛАТИВУ:

Члан 1

Предмет и дјелокруг

1. Ова Регулатива успоставља захтјеве за аутоматску размјену података о лету у сврху најаве, координације и трансфера летова између јединица контроле летења и за потребе цивилно-војне координације.

2. Ова Регулатива се примјењује на:

(а) системе за обраду података о лету који се употребљавају у јединицама контроле летења које пружају услуге општем ваздушном саобраћају;

(б) системе за размјену података о лету који служе за подршку у процедурама координације између јединица ваздухопловних служби и надлежних војних јединица.

3. Ова Регулатива се не примјењује на размјену података о лету између јединица контроле летења које поседују системе за обраду података о лету дефинисане у параграфу 2, јер су поменути подаци синхронизовани коришћењем заједничког система.

Члан 2

Дефиниције

За потребе ове Регулативе примјењују се дефиниције дате у Регулативи (ЕК) број 549/2004.

Као додаток дефиницијама из параграфа 1 примјењују се сљедеће дефиниције:

1. **најава** - предаја података јединице која предаје ваздухоплов са циљем да се ажурирају подаци у систему јединице која прима ваздухоплов, као припрема за координацију;

2. **координација** -садејство између јединица контроле летења код којих планирани лет прелази заједничку границу како би се осигурала безбједност лета;

3. **јединица контроле летења** (у даљем тексту *јединица КЛ*) - може значити Обласна контрола летења, Прилазна контрола летења или Аеродромска контрола летења;

4. **цивилно-војна координација** - координација између цивилних и војних служби овлашћених да доносе одлуке и уговарају начин рада;

5. **систем за аутоматску обраду података о лету** - дио система ваздухопловних служби који прима, аутоматски обрађује и дистрибуира на

радна мјеста контроле летења податке из плана лета и друге придружене поруке;

6. **јединица ваздухопловних служби** (у даљем тексту *јединица КЛ*) - јединица, цивилна или војна, одговорна за пружање услуга у ваздушном саобраћају;

7. **војна јединица контроле летења** - било која фиксна или покретна војна јединица за прихват и отпрему војног ваздушног саобраћаја и/или обављање других активности специфичне природе које захтијевају преузимање или рестрикцију ваздушног простора;

8. **предајна јединица** - јединица контроле летења у процесу трансфера надлежности за пружање услуге контроле летења наредној јединици КЛ дуж ваздушног пута ваздухоплова;

9. **пријемна јединица** - јединица контроле летења која прима податке;

10. **граница** - бочна или вертикална раван која разграничава ваздушни простор у коме једна јединица КЛ пружа услуге контроле летења;

11. **обласна контрола летења** (у даљем тексту *ОКЛ*) - јединица основана да објезбједи контролу летења ваздухопловима у контролисаним областима под њеном одговорношћу;

12. **радно мјесто** - опрема и технички уређаји на којима члан особља службе контроле летења обавља своје радне задатке;

13. **план лета** - специфична информација намијењена јединицама службе контроле летења која се односи на намјеравани лет или дио лета ваздухоплова;

14. **упозорење** - порука приказана на радном мјесту када није успио процес аутоматске координације;

15. **предвиђени подаци** - подаци о тачки координације, предвиђеном времену и очекиваном нивоу лета ваздухоплова на тачки координације;

16. **секундарни надзорни радар** (у даљем тексту *SSR*) - систем надзорних радара који користи предајнике или пријемнике и транспондере;

17. **споразум о координацији** - споразум између двије сусједне јединице КЛ којим се одређује начин на који се координира одговорност и обавезе;

18. **тачка примопредаје надлежности** - тачка на ваздушном путу ваздухоплова на којој се надлежност за пружање услуге контроле летења предаје сљедећој јединици КЛ;

19. **подаци из координације** - подаци од значаја за оперативну особље у вези са процесом најаве, координације и трансфера летова и у вези са цивилно-војном координацијом;

20. **примопредајни ниво лета** - ниво лета договорен током координације уколико је ваздухоплов у хоризонталном лету, односно одобрени ниво лета ка којем се ваздухоплов пење или понире на тачки координације;

21. **прихватна јединица** - наредна јединица контроле летења која преузима надлежност над ваздухопловом;
22. **тачка координације** (у даљем тексту *ТК*) - тачка на или у близини границе коју користе јединице КЛ и на коју се позивају у процесу координације;
23. **обавјештена јединица** - јединица КЛ која је примила податке из најаве;
24. **корелација** - процес повезивања података из плана лета и радарске позиције тог истог лета;
25. **ослободити** - овлашћење које даје контролор који предаје ваздухоплов контролору који га прихвата на тачки трансфера за издавање инструкција ваздухоплову прије преласка тачке трансфера;
26. **расположивост** - степен на коме је систем или компонента система оперативана и доступна за употребу;
27. **поузданост** - вјероватноћа са којом инсталације на земљи раде у оквирима прописаних толеранција.

Члан 3

Захтјеви за интероперабилност и перформансе

1. Службе ваздухопловне навигације ће осигурати да системи поменути у Члану 1.(2)(а) који се користе у ОКЛ буду усклађени са захтјевима за интероперабилност и перформансе који су прописани у Анексу I, Дио А и Б.
2. Службе ваздухопловне навигације које су у својим споразумима о координацији навеле да ће увести процесе најаве, почетне координације, ревизије координације, раскидања координације, основне пријаве или измјене основне пријаве између јединица КЛ (а које нису ОКЛ), ће осигурати да системи из Члана 1. (2) (а) буду у складу са захтјевима за перформансе и интероперабилност који су прописани у Анексу I, Дио А и Б.
3. Службе ваздухопловне навигације које су у својим споразумима о координацији нагласиле да ће увести претполетну најаву и координацију, промјену фреквенције или ручно преузимање процеса комуникације, ће осигурати да системи из Члана 1. (2) (а) поштују захтјеве за перформансе и интероперабилност одређене у Анексу I, Дио А и Ц.
4. Државе Чланице ће објезбједити да системи из Члана 1. (2) (б) поштују захтјеве за интероперабилност и перформансе одређене у Анексу I, Дио А и Б, који се односе на процесе основне пријаве и измјене основне пријаве.
5. Када су јединице контроле летења и одговарајуће војне јединице успоставиле између својих система (Члан 1. (2) (б)) најаву захтјева за пролазак, захтјев за пролазак, противприједлог о проласку или процесе отказивања проласка, државе чланице објезбјеђују да ови системи поштују захтјеве за интероперабилност и перформансе одређене у Анексу I, Дио А и Ц.

Члан 4

Захтјеви за квалитет услуге

1. Службе ваздухопловне навигације објезбјеђују да системи из Члана 1 (2) (а) поштују захтјеве за квалитет услуге одређене у Анексу II.
2. Државе Чланице објезбјеђују да системи из Члана 1 (2) (б) поштују захтјеве о квалитету услуге, одређене у Анексу II.

Члан 5

Придодате процедуре

1. За лет који подлијеже почетној координацији, уговорени услови трансфера су оперативно обавезујући за обје јединице КЛ, осим ако координација није прекинута или ревидирана.
2. За лет који подлијеже ревизији координације, уговорени услови трансфера су оперативно обавезујући за обје јединице КЛ, осим ако координација није укинута или су услови даље ревидирани.
3. Када завршетак ревизије или раскидања процеса координације није потврђен сагласно примјењљивим захтјевима о квалитету услуге, предајна јединица ће покренути усмену координацију.

Члан 6

Захтјеви безбједности

Државе чланице ће предузети неопходне мјере да објезбједе да прије било које промјене у постојећим аутоматским системима за размјену података о лету које прописује ова Регулатива или увођења нових система, заинтересоване стране процијене безбједност што укључује утврђивање ризика, процјену опасности и процес ублажавања посљедица ризика.

Током процијене безбједности, захтјеви безбједности одређени у Анексу III биће узети у обзир као минимум.

Члан 7

Усаглашеност или подесност за употребу саставних дијелова

Прије издавања Декларације Европске комисије о усаглашености или подесности за употребу на које се односи Члан 5 Регулативе (ЕК) Бр.552/2004, произвођачи саставних дијелова система (Члан 1. (2) (а) и (б)) процјењују усаглашеност или подесност за употребу ових дијелова у складу са захтјевима прописаним у Анексу IV, Дио А.

Члан 8

Верификација система

1. Службе ваздухопловне навигације које могу да покажу да су испуниле услове прописане у Анексу V спроводе верификацију система о којој се говори у Члану 1. (2) (а) у складу са захтјевима зацртаним у Анексу IV, Дио Б.
2. Службе ваздухопловне навигације које не могу да покажу да су испуниле захтјеве зацртане у Анексу V ће верификацију система из Члана 1. (2) (а) препустити именованом тијелу. Ова верификација спровешће се у складу са захтјевима прописаним у Анексу IV, Дио Ц.

3. Државе чланице су дужне да објезбједе да верификација система Члана 1. (2) (а) покаже усклађеност ових система са захтјевима за интероперабилност, перформансе, квалитет услуге и безбједност ове Регулative.

Члан 9

Усаглашеност

Државе чланице су дужне да предузму неопходне мјере да осигурају поступање у складу са овом Регулativeом.

Члан 10

Прелазне одредбе

1. Прелазне одредбе из Члана 10. (1) Регулative (ЕК) Бр.552/2004 примјењују се на системе (Члан 1. (2)) Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (у даљем тексту ЕАТМН), од ступања на снагу ове Регулative у дијелу који се односи на процес најаве и почетне координације.

У дијелу који се односи на ревизију координације, раскидање координације, основну пријаву и измјену основне пријаве, наведене прелазне одредбе се примјењују на системе ЕАТМН од 1. јануара 2009.

2. Прелазне одредбе из Члана 10. (2) Европске Регулative број 552/2004 примениће се на системе из Члана 1. (2), од 31. децембра 2012.

Члан 11

Ступање на снагу

1. Ова Регулative ступа на снагу 20-ог дана од дана објављивања у Службеном гласнику Европске заједнице.

2. Ова одредба се примјењује од 1. јануара 2009 на све системе ЕАТМН из Члана 1. (2) за процесе ревизије координације, раскидања координације, основне пријаве и измјене основне пријаве.

3. Ова одредба се примјењује од 31. децембра 2012 на све системе ЕАТМН из Члана 1. (2) који су у том тренутку оперативни.

Ова Регулative је правно обавезујућа у цјелости и директно се примјењује у свим државама чланицама.

АНЕКС I

Захтјеви за интероперабилност и перформансе (видети Члан 3)

ДИО А: ОПШТИ ЗАХТЈЕВИ

1. СИСТЕМСКИ ЗАХТЈЕВИ

1.1. Систем ће објезбједити све информације потребне за приказивање, обраду и сакупљање у прописаним процесима размјене информација.

1.2. Систем ће моћи да аутоматски прима, чува, обрађује, издваја и доставља за приказивање информације о лету у вези са најавом, координацијом и трансфером и процесима цивилно-војне координације.

1.3. Систем ће издати упозорење када су откривене слабости или неправилности у размјени информација.

1.4. Систем ће бити у стању да омогући упозоравање одговарајућих радних мјеста у вези са размјеном информација.

1.5. Систем ће омогућити особљу КЛ средства за промјену информација о лету које су у вези са процесима.

1.6. Систем ће бити у стању да особљу КЛ обезбједи информације о статусу процеса размјене информација.

2. СНИМАЊЕ ПОДАТАКА ИЗ СИСТЕМА РАЗМЈЕНЕ ИНФОРМАЦИЈА.

2.1. Служба ваздухопловне навигације ће забиљежити податке из система за размјену информација на начин који омогућава приступ и читање тих података.

ДИО Б: ЗАХТЈЕВИ ЗА ОБАВЕЗНЕ ПРОЦЕСЕ ПОТПОМОГНУТЕ СИСТЕМСКОМ РАЗМЈЕНОМ ИНФОРМАЦИЈА

1. НАЈАВА

1.1. На које информације о лету се односи

1.1.1. Информација садржана у процесу најаве укључиваће као минимум :

- идентификацију ваздухоплова
- SSR мод и код (ако је на располагању)
- аеродром полијетања
- предвиђене податке
- аеродром слијетања
- број и тип ваздухоплова
- врста лета
- опремљеност и статус опреме

1.1.2. Садржај информације о «опремљеност и статусу опреме» ће као минимум укључити смањени минимум вертикалног раздвајања (у даљем тексту RVSM) и способност од 8,33KHz.

Службени гласник БиХ број 79/10 од 27.09.2010.

1.1.3. Информација о «опремљеност и статусу опреме» може садржати друге ставке према споразумима о координацији.

1.2. Правила примјене

1.2.1. До процеса најаве доћи ће најмање једном за сваки изабрани лет који планира да пређе границу осим за лет са претполетном најавом или у процесу координације.

1.2.2. Критеријуми избора за најаву летова који прелазе границу биће у складу са споразумима о координацији.

1.2.3. Када не може доћи до процеса најаве у обострано усаглашеном времену прије процеса почетне координације, онда ће она бити урачуната у процес почетне координације.

1.2.4. Када постоји, процес најаве предходи процесу почетне координације.

1.2.5. До процеса најаве поново ће доћи сваки пут када има промјена у било коме од сљедећих података (прије процеса почетне координације):

- ТК,
- очекивани SSR код на тачки примопредаје,
- аеродром доласка,
- тип ваздухоплова,
- опремљеност и статус опреме.

1.2.6. Ако се установи несагласност између пренијетих и одговарајућих података у систему пријема, или ако ове информације нису доступне, код које постоји потреба за корекцијом при пријему наредних података из почетне координације, наведена несагласност мора да буде прослијеђена на одговарајућу позицију ради разрешења.

1.3. Вријемени критеријум за почетак процеса најаве

1.3.1. Процес најаве започиње (у минутима чији је број утврђен према дефинисаним параметрима), прије прорачунатог времена на ТК.

1.3.2. Параметри за најаву биће укључени у споразуме о координацији између одговарајућих јединица КЛ.

1.3.3. Параметри за најаву могу бити дефинисани појединачно за сваку тачку координације.

2. ПОЧЕТНА КООРДИНАЦИЈА

2.1. Значајне информације о лету

2.1.1. Информација која је предмет почетне координације садржи као минимум:

- идентификацију ваздухоплова
- SSR мод и код
- аеродром поласка
- прорачунате податке

- аеродром доласка
- број и тип ваздухоплова
- врста лета
- опремљеност и статус опреме.

2.1.2.Информација о «опремљености и статусу опреме» садржаће, као минимум, RVSM и капацитет 8,33 KHz.

2.1.3.Информација о «опремљености и статусу опреме» може садржати и друге елементе билатерално договорене у Споразумима о координацији.

2.2.Правила примјене

2.2.1.Процес почетне координације ће се применити за сваки изабрани лет који планира да пређе границу.

2.2.2.Критеријум подлијегања прекограничних летова процесу почетне координације биће у складу са Споразумима о координацији.

2.2.3.Процес почетне координације почеће да се одвија аутоматски (осим ако је већ започет ручним путем) у моменту:

- билатерално договореног параметра временског периода прије предвиђеног времена на тачки координације, или
- када се ваздухоплов налази на билатерално договореној удаљености од тачке координације, у складу са Споразумима о координацији.

2.2.4.Процес почетне координације одвијаће се само једном за сваки лет, осим у случају започетог процеса прекидања координације.

2.2.5.Послије процеса прекидања координације, процедура почетне координације може поново бити започета са истом јединицом.

2.2.6.Завршетак процеса почетне координације, укључујући потврду од пријемне јединице, доставиће се предајној јединици и тада се лет сматра «координисаним».

2.2.7.Ако завршетак процеса почетне координације није потврђен, поштујући примјењљиве захтјеве квалитета услуге, доћи ће до упозорења на радном мјесту одговорног за координацију лета у предајној јединици.

2.2.8.Информације о почетној координацији биће доступне на одговарајућем радном мјесту у пријемној јединици.

3. РЕВИЗИЈА КООРДИНАЦИЈЕ

3.1. Значајне информације о лету

3.1.1. Процес ревизије координације осигураће повезаност са предходно координисаним летом.

3.1.2. Ако је дошло до промјене, ревизија координације даје сљедеће информације о лету:

- SSR мод и код
- предвиђено вријеме и ниво лета,
- опремљеност и статус опреме.

3.1.3.Ако је билатерално договорено и ако је дошло до промјене, ревизија података координације донијеће сљедеће:

- тачку координације,
- руту.

3.2. Правила примјене

3.2.1.До процеса ревизије координације може доћи једном или више пута са јединицом са којом је лет у процесу координације.

3.2.2.До ревизије процеса координације ће доћи када:

- се прорачунато вријеме на тачки координације разликује од предвиђеног за вриједност већу од билатерално договорене.
- се примопредајна висина, код SSR или опремљеност и статус опреме разликују од предходног.

3.2.3.Када је билатерално усаглашено, до процеса ревизије координације доћи ће када је дошло до било каква промјене:

- тачке координације,
- руте.

3.2.4.Завршетак процедуре ревизије координације, укључујући потврду пријемне јединице биће достављен предајној јединици.

3.2.5.Ако завршетак процедуре ревизије координације није потврђен, сагласно захтјевима о квалитету услуге, доћи ће до упозорења на радном мјесту одговорном за координацију у оквиру предајне јединице.

3.2.6.До процеса ревизије координације доћи ће одмах након појаве неког значајног податка или промјене значајног податка.

3.2.7.Процес ревизије координације се обуставља након што се лет нађе на билатерално уговореној дистанци/времену од тачке трансфера, сагласно са Споразумима о координацији.

3.2.8.Информација о ревизији координације биће доступна на одговарајућем радном мјесту у пријемној јединици.

4. РАСКИДАЊЕ КООРДИНАЦИЈЕ

4.1.Значајне информације о лету

4.1.1.Процес раскидања координације ће објезбједити везу са предходним процесом најаве, односно координације који су отказани.

4.2.Правила примјене

4.2.1.До процеса раскидања координације једног координисаног лета долази када:

- јединица није више сљедећа јединица у редоследу координације,
- план лета је поништен у јединици која шаље и координација више нема значаја,
- предходна јединица је примила информацију о раскидању координације датог лета.

4.2.2. До процеса раскидања координације може доћи са датом јединицом за један најављени лет када:

- јединица није више сљедећа јединица у редоследу координације,
- план лета је поништен у јединици која шаље и координација више нема значаја,
- предходна јединица је примила информацију о раскидању координације датог лета,
- дошло је до кашњења на рути и ревизија прорачуна не може бити урађена аутоматски.

4.2.3. Завршетак процеса раскидања координације укључујући и потврду од пријемне јединице пренијеће се предајној јединици.

4.2.4. Ако завршетак процеса раскидања координације није потврђен, у оквиру примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на радном мјесту одговорног за координацију у предајној јединици.

4.2.5. Информација о раскидању координације доступна је на одговарајућем радном мјесту у обавјештеној јединици или у јединици са којом је координација поништена.

5. ОСНОВНА ПРИЈАВА

5.1. Значајне информације о лету

5.1.1. Информација која је предмет основне пријаве, садржаће као минимум:

- идентификацију ваздухоплова,
- SSR мод и код.

5.1.2. Свака додатна информација из основних података о лету мора бити билатерално уговорена.

5.2. Правила примјене

5.2.1. Процес основне пријаве примењиваће се аутоматски за сваки изабрани лет.

5.2.2. Критеријум подлијегања основној пријави биће у складу са Споразумима о координацији.

5.2.3. Завршетак процеса, укључујући потврду од пријемне јединице биће достављен јединици која издаје податке.

5.2.4. Ако завршетак процеса није потврђен, у оквиру важећих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици за издавање података.

6. ИЗМЈЕНА ОСНОВНЕ ПРИЈАВЕ

6.1. Значајне информације о лету

6.1.1. Процес измјене основне пријаве у вези је са летом из предходног процеса основне пријаве.

6.1.2. Било која друга информација из процеса измјене основне пријаве или критеријуми за избор информација које подлијежу измјени основне пријаве, биће предмет билатералног усаглашавања.

6.2.Правила примјене.

6.2.1. Процес измјене основне пријаве одвијаће се само за лет предходно најављен процесом основне пријаве.

6.2.2.Процес измјене основне пријаве започеће аутоматски у складу са билатерално договореним критеријумима.

6.2.3.Информација о завршетку процеса измјене основне пријаве, укључујући потврду од стране пријемне јединице ,биће пренијета јединици која издаје податке.

6.2.4.Ако завршетак процеса измјене основне пријаве није потврђен, у оквирима примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која издаје податке.

6.2.5.Информација о измјени основне пријаве биће доступна на одговарајућем радном мјесту пријемне јединице.

ДИО Ц: ЗАХТЈЕВИ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА НЕОБАВЕЗНЕ ПРОЦЕДУРЕ РАЗМЈЕНЕ ИНФОРМАЦИЈА

1. ПРЕТПОЛЕТНА НАЈАВА И КООРДИНАЦИЈА

1.1.Значајне информације о лету

1.1.1.Информација из процедуре претполетне најаве и координације садржаће као минимум:

- идентификацију ваздухоплова,
- SSR мод и код (ако је на располагању),
- аеродром поласка,
- предвиђено вријеме полијетања или предвиђене податке, као што је билатерално договорено,
- аеродром доласка,
- број и тип ваздухоплова.

1.1.2.Информација које подлијежу процесу претполетне најаве и координације коју даје јединица завршне контролисане области (ТМА) или коју даје ОКЛ садржаће као минимум:

- врсту лета,
- опремљеност и статус опреме.

1.1.3.Информација о «опремљености и статусу опреме» мора да садржи као минимум податак о опремљености за RVSM и 8,33 KHz.

1.1.4.Информација о «опремљености и статусу опреме» може садржати и друге елементе билатерално договорене у Споразумима о координацији.

1.2.Правила примјене

1.2.1.Процес претполетне најаве и координације примениће се једном или више пута за сваки изабрани лет који планира да пређе границу када вријеме лета од полијетања до тачке координације није довољно за обављање процеса почетне најаве и координације.

1.2.2.Критеријум подлијегања претполетној најави и координацији летова који прелазе границу биће у складу са Споразумима о координацији.

1.2.3.Процес претполетне најаве и координације обавиће се поново прије полијетања сваки пут када дође до промјене било ког податка из предходног процеса претполетне најаве и координације.

1.2.4.Завршетак процеса претполетне најаве и координације укључујући потврду од стране пријемне јединице пренијеће се предајној јединици.

1.2.5.Ако завршетак процеса претполетне најаве и координације није потврђен, доћи ће до упозорења на радном мјесту одговорном за најаву/координацију лета у предајној јединици.

1.2.6.Информација о претполетној најави и координацији биће доступна на одговарајућем радном мјесту обавијештене јединице.

2. ПРОМЈЕНА ФРЕКВЕНЦИЈЕ

2.1.Значајне информације о лету

2.1.1.Информације које се односе на процес промјене фреквенције садржаће као минимум:

-идентификацију ваздухоплова.

2.1.2.Информације које се односе на процес промјене фреквенције садржаће и слједеће податке, ако су на располагању:

- индикацију да је ваздухоплов ослобођен,
- одобрени ниво лета
- додељени курс / пут или директно одобрење,
- додељену брзину,
- додељену вертикалну брзину пењања/понирања.

2.1.3.Ако је билатерално уговорено, подаци о промјени фреквенције садржаће и слједеће елементе:

- тренутну радарску позицију,
- прописану фреквенцију.

2.2.Правила употребе

2.2.1.Процес промјене фреквенције мануелно ће започети контролор који предаје ваздухоплов.

2.2.2.Завршетак процеса промјене фреквенције, укључујући потврду од стране пријемне јединице, пренијеће се предајној јединици КЛ.

2.2.3.Ако завршетак процеса промјене фреквенције није потврђен, у складу са примјењљивим захтјевима за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту предајне јединице КЛ.

2.2.4.Информације које се односе на промјену фреквенције, без одлагања биће доступне контролору који прихвата.

3. РУЧНО ПРЕУЗИМАЊЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

3.1.Значајне информације о лету

3.1.1.Информација која је предмет процеса ручног преузимања комуникације садржаће као минимум идентификацију ваздухоплова.

3.2.Правила употребе

3.2.1.Процес ручног преузимања комуникације започеће пријемна јединица када је комуникација успостављена.

3.2.2.Завршетак процеса ручног преузимања комуникације, укључујући потврду од стране предајне јединице, доставиће се прихватној јединици КЛ.

3.2.3.Ако завршетак процеса ручног преузимања комуникације није потврђен, у оквирима примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту прихватне јединице АТЦ.

3.2.4.Информација о ручном преузимању комуникације биће одмах достављена контролору предајне јединице.

4. НАЈАВА ЗАХТЈЕВА ЗА ПРОЛАЗАК

4.1.Значајне информација о лету

4.1.1.Информација која је предмет процеса најаве захтјева за пролазак садржаће као минимум:

- идентификацију ваздухоплова,
- SSR мод и код,
- број и тип ваздухоплова,
- идентификацију надлежног сектора,
- руту проласка укључујући предвиђена времена и нивое лета за сваку тачку на рути.

4.2.Правила за употребу

4.2.1.Процес најаве захтјева за пролазак започеће контролор ручним путем или аутоматски, како је описано у Споразумима о координацији. Ж

4.2.2.Завршетак процеса најаве захтјева за пролазак, укључујући потврду од стране обавијештене јединице, биће достављен јединици за најаву.

4.2.3.Ако завршетак процеса најаве захтјева за пролазак није потврђен, сходно примјењљивим захтјевима за квалитет услуге, доћи ће до упозорења у јединици за најаву.

4.2.4.Информација о најави захтјева за пролазак биће доступна на одговарајућем радном мјесту у обавијештеној јединици.

5. ЗАХТЈЕВ ЗА ПРОЛАЗАК

5.1.Значајне информације о лету

5.1.1.Информација која је предмет процеса захтјева за пролазак, садржаће као минимум сљедеће елементе:

- идентификацију ваздухоплова,
- SSR мод и код,
- број и тип ваздухоплова,
- идентификацију надлежног сектора,
- руту проласка укључујући прорачуната времена и нивое лета на свакој тачки руте.

5.1.2.Ако је билатерално договорено, захтјев за пролазак садржаће информације о опремљености и статусу опреме.

5.1.3.Информација о «опремљености и статусу опреме» укључиће као минимум податак о опремљености за RSVM.

5.1.4.Ако је билатерално договорено, информација о «опремљености и статусу опреме» може садржати и друге елементе.

.2.Правила за употребу

5.2.1.Захтјев за пролазак започеће по нахођењу контролора летења, у складу са условима прописаним у Споразумима о координацији.

5.2.2.Завршетак процеса захтјева за пролазак, укључујући потврду од стране пријемне јединице доставиће се јединици која захтјева пролазак.

5.2.3.Ако завршетак процеса захтјева за пролазак није потврђен, у оквирима примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која захтјева.

5.2.4.Информација о захтјеву за пролазак биће доступна на одговарајућем радном мјесту у јединици која прима захтјев.

5.3.Оперативни одговор

5.3.1.На захтјев за пролазак се одговара на један од сљедећих начина:

- прихватањем предложених података о проласку кроз руту, односно ваздушни простор, или,
- противприједлогом који садржи другачије податке о проласку кроз руту, односно ваздушни простор, као што је прописано у одјељку 6 овог текста, или
- одбијањем предложених података о проласку кроз руту, односно ваздушни простор.

5.3.2.Ако оперативни одговор није примљен у билатерално договореном временском интервалу, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која захтјева.

6. ПРОТИВПРИЈЕДЛОГ ЗА ПРОЛАЗАК

6.1.Значајне информације о лету

6.1.1.Процес противприједлога за пролазак мора да осигура везу са предходно координисаним летом.

6.1.2.Информација која је предмет процеса противприједлога за пролазак, садржаће као минимум сљедеће елементе:

-идентификацију ваздухоплова,
-руту проласка укључујући предвиђена времена и нивое лета на свакој тачки руте.

6.2.Правила за употребу

6.2.1.Противприједлог за пролазак подразумјева нови ниво лета и/или нову руту.

6.2.2.Завршетак процеса противприједлога за пролазак, укључујући и потврду јединице која је дала почетни захтјев, доставиће се јединици која даје противприједлог за пролазак.

6.2.3.Ако завршетак процеса противприједлога за пролазак није потврђен, у оквиру примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која даје противприједлог.

6.2.4.Информација о противприједлогу за пролазак биће доступна на одговарајућем радном мјесту у јединици која је дала почетни захтјев.

6.3.Оперативни одговор

6.3.1.Јединица која је дала почетни приједлог захтјева за пролазак, након потврде о успјешној обради информација из примљеног противприједлога проследиће свој оперативни одговор.

6.3.2.Оперативни одговор на противприједлог за пролазак може бити његово прихватање или одбијање, према потреби.

6.3.3.Ако оперативни одговор није примљен у оквиру билатерално договореног временског интервала, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која прави противприједлог за пролазак.

7. ПONIШТАВАЊЕ ПРОЛАСКА

7.1.Значајне информације о лету

7.1.1.Процес поништења проласка мора да осигура везу са са предходним процесом најаве или координације који су поништени.

7.2.Правила употребе

7.2.1.Процес поништења проласка започеће јединица одговорна за лет у једном од сљедећих случајева:

-лет предходно најављен у процесу основне пријаве неће ући у ваздушни простор обавијештене јединице или није више од интереса за обавештену јединицу,

- пролазак неће бити извршен на рути која је назначена у најави,
- пролазак неће бити извршен према условима о којима се преговара или у складу са условима договореним после дијалога о проласку кроз ваздушни простор.

7.2.2.Процес поништавања проласка започеће аутоматски или ручним путем од стране контролора летења, у складу са Споразумима о координацији.

7.2.3.Завршетак процеса поништавања проласка укључујући потврду од стране обавијештене/захтјевне јединице, биће достављен јединици која поништава.

7.2.4.Ако завршетак процеса поништавања проласка није потврђен, у оквиру примјењљивих захтјева за квалитет услуге, доћи ће до упозорења на одговарајућем радном мјесту у јединици која поништава.

7.2.5.Информација о поништењу проласка биће доступна на одговарајућем радном мјесту обавијештене/захтјевне јединице.

АНЕКС II

Захтјеви који се односе на квалитет услуге (видети члан 4)

1.Доступност, поузданост, објезбеђеност података и интегритет података

1.1.Опрема за размјену информација мора бити на располагању током радног времена јединице.

1.2.Сваки планирани период прекида биће билатерално договорен између двије дате јединице.

1.3.Поузданост система везе за размјену информација мора бити најмање 99,86%.

1.4.Објезбеђеност и интегритет информација размјењених помоћу опреме из система за размјену, морају бити осигурани на одговарајућем нивоу у складу са признатим поступцима.

2.Времена процеса

2.1.Вријеме процеса је интервал између почетка процеса и тренутка када је тражена потврда доступна у јединици која је започела процес.

2.2.У вријеме процеса не улазе оперативни одговори, уколико се траже.

2.3.Максимално вријеме процеса прије давања упозорења се договара билатерално.

АНЕКС III

Безбједносни захтјеви (видети члан 6)

1.Увођење система за размјену информација и веза за говорну комуникацију земља-земља, искључиће, колико је то изводљиво, сваку могућност за истовријемени прекид.

2.Захтјеви за интероперабилност и перформансе који су прописани у параграфима 3.2.4, 3.2.5, 4.2.3, 4.2.4, 5.2.3, 5.2.4, 6.2.3 и 6.2.4 Анекса I, Дио Б такође се сматрају безбједносним захтјевима.

3.За процесе ревизије координације, раскидања координације, основне пријаве и измјене основне пријаве, захтјеви за квалитет услуге прописани у Анексу II, такође се сматрају безбједносним захтјевима.

ДИО А: ЗАХТЈЕВИ ЗА ПРОЦЈЕНУ УСАГЛАШЕНОСТИ ИЛИ ПОДЕСНОСТИ ЗА РАД САСТАВНИХ ДИЈЕЛОВА ПРЕМА ЧЛАНУ 7

1. Рад на верификацији треба да покаже да су саставни дијелови у складу са захтјевима за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative, односно да су подесни за коришћење у пробним условима.

2. Произвођач ће водити процјену усаглашености, а нарочито ће:

- одредити одговарајуће тест окружење,
- потврдити да план тестирања описује саставне дијелове у пробним условима,
- потврдити да план тестирања покрива све примјењљиве захтјеве,
- објезбједити садржај и квалитет техничке документације и плана тестирања
- планирати организацију теста, особља, инсталацију и конфигурацију пробне платформе,
- обављати инспекцију и тестове као што је предвиђено у плану тестирања,
- сачинити извјештај о резултатима инспекције и тестова.

3. Произвођач објезбеђује да саставни дијелови који се користе за размјену података у процесима најаве, координације и трансфера летова као и процесу цивилно-војне координације, а који су интегрисани у пробним условима, задовољавају захтјеве за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative.

4. Након успјешног завршетка провјере усаглашености и подесности за употребу, произвођач издаје, на своју одговорност, декларацију Европске комисије о усаглашености или подесности за употребу, нарочито наглашавајући захтјеве из ове Регулative којима саставни дио и његови услови рада одговарају, у складу са Анексом III(3) Регулative о интероперативности.

ДИО Б: ЗАХТЈЕВИ ЗА ВЕРИФИКАЦИЈУ СИСТЕМА ПРЕМА ЧЛАНУ 8.(1)

1. Верификација система ће показати усаглашеност система са захтјевима за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative, у вјештачким условима који одражавају радни контекст ових система.

2. Верификација система који стављају у дело размјену информација у процедурама најаве, координације и трансфера летова као и у процедури цивилно-војне координације, обавља се у складу са одговарајућим и признатим поступцима тестирања.

3. Пробна средства употребљена за верификацију система уведених за размјену података а који потпомажу процесе најаве, координације и трансфера летова као и процесе цивилно-војне координације, треба да буду одговарајуће функционалности.

4. Верификација система уведених за размјену података а који потпомажу процесе најаве, координације и трансфера летова као и процесе цивилно-војне координације, произвешће елементе за техничку документацију која се захтјева на основу Анекса IV (3) Регулative о интероперабилности, а такође и сљедеће елементе:

- опис увођења,
- извјештај о инспекцијама и тестовима обављеним прије пуштања система у рад.

5. Служба ваздухопловне навигације води послове верификације и нарочито:

- одређује одговарајуће симулиране оперативне и техничке услове који осликавају реалне услове рада,
- потврђује да план тестирања описује интеграцију размјене информација која потпомаже процесе најаве, координације и трансфера летова као и процесе цивилно-војне координације, у тестираном систему, у симулираним оперативним и техничким условима,
- потврђује да план тестирања покрива све захтјеве за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative,
- објезбеђује садржај и квалитет техничке документације и плана тестирања,
- планира организацију тестова, особља, инсталацију и конфигурацију пробне платформе,
- обавља инспекцију и тестове као што је наведено у плану тестирања,
- саставља извјештај о резултатима инспекције и тестова.

5. Служба ваздухопловне навигације осигурава да увођење размјене информација потребних за процесе најаве, координације и трансфера летова, као и за процесе цивилно-војне координације, у оквирима система који раде у симулираним оперативним условима, задовољава захтјеве интероперабилности, рада, квалитета услуге и безбједности из ове Регулative.

7. Након успјешног завршетка верификације усаглашености, служба ваздухопловне навигације издаје декларацију Европске комисије о верификацији система и даје је на увид националним надзорним властима, заједно са техничком документацијом, као што захтјева Члан.6 о интероперабилности ове Регулative. 26

ДИО Ц: ЗАХТЈЕВИ ЗА ВЕРИФИКАЦИЈУ СИСТЕМА ПРЕМА ЧЛАН 8.(2)

1. Верификација система ће показати усаглашеност система са захтјевима за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative у вјештачким условима који одражавају оперативне услове ових система.

2. Верификација система који укључују размјену информација у процесима најаве, координације и трансфера летова, као и процесу цивилно-војне координације, биће вођена у складу са одговарајућим и признатим поступцима тестирања.

3. Средства употребљена за верификацију система који укључују размјену података у процесима најаве, координације и трансфера летова и процесу цивилно-војне координације, имаће одговарајуће функционалне особине.

4. Верификација система који укључују размјену информација у процесима најаве, координације и трансфера летова и процесу цивилно-војне координације, производне елементе за техничку документацију која се захтјева Анексом IV(3) Регулative о интероперабилности, као и сљедеће елементе:

- опис увођења,

- извјештај о инспекцији и тестовима извршеним прије пуштања у рад система.

5. Служба ваздухопловне навигације одредиће одговарајуће симулиране оперативне и техничке услове који одражавају радне услове, док ће верификацију обавити одређено именовано тијело.

6. Одређено именовано тијело води послове верификације а нарочито:

- потврђује да план тестирања описује интеграцију размјене

информација у процесе најаве, координације и трансфера летова и у процесе цивилно-војне координације у систему тестираном у симулираним оперативним и техничким условима,
-потврђује да план тестирања покрива све захтјеве за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative,
-објезбеђује садржај и квалитет техничке документације и плана тестирања,
-планира организацију тестова, особље, инсталацију и конфигурацију пробне платформе,
-обавља инспекцију и тестове као што је наведено у плану тестирања,
-саставља извјештај о резултатима инспекције и тестова.

7. Одређено именовано тијело осигураће да увођење размјене информација за потребе процеса најаве, координације и трансфера летова и за процесе цивилно-војне координације, интегрисано у системе који функционишу у симулираним оперативним условима, задовољава захтјеве за интероперабилност и перформансе, квалитет услуге и безбједност из ове Регулative.

8. Након успјешно обављених задатака на верификацији, одређено именовано тијело издаће сертификат о усаглашености.

9. Након тога, пружалац услуга ваздухопловне навигације издаће декларацију Европске комисије о верификацији система и даће је на увид националним надзорним властима заједно са техничком документацијом, као што је предвиђено у члану 6. Регулative о интероперабилности.

АНЕКС V

УСЛОВИ ПРЕМА ЧЛАНУ 8

1. Пружалац услуга ваздухопловне навигације мора да установи, у оквиру своје организације, начин извјештавања који гарантује и показује непристрасност и независност закључака у вези са верификацијом.

2. Пружалац услуга ваздухопловне навигације мора осигурати да особље укључено у процес верификације, обавља контроле са највећим могућим професионалним интегритетом и са највећим могућим техничким способностима и да је ослобођено сваког притиска или очекивања награде, нарочито новчаног, који би могли да утичу на њихове одлуке или резултате контрола, првенствено код особа или група које зависе од резултата.

3. Пружалац услуга ваздухопловне навигације мора да омогући особљу укљученом у процесе верификације приступ опреми која му омогућава да добро обави тражене провјере.

4. Пружалац услуга ваздухопловне навигације мора да обезбједи да особље укључено у процесе верификације има добру техничку и професионалну обуку, задовољавајуће познавање захтјева за верификацију коју треба да обаве, одговарајуће искуство у оваквим пословима и потребно овлашћење да издаје декларације, записе и извјештаје који показују да је верификација обављена.

5. Пужалац услуга ваздухпловне навигације мора да обезбједи да је особље укључено у процесе верификације способно да контроле обави непристрасно. Финансијска надокнада за њихов рад неће зависити ни од броја обављених контрола, нити од налаза.